

Smysl

Moderní myšlení si nedovede představit resp. pomyslet, mínit smysl v neživé přírodě. Teprve docela nedávno se někteří teoretičtí fyzici a astrofyzikální kosmologové začali opět pozastavovat nad tím, jak jsou podmínky v reálném univerzu krajně pozoruhodně vyváženy (a musely být zejména na počátku, hned po „velkém třesku“, pokud ještě tato teorie nebyla všemi opuštěna, vyváženy přímo neuvěřitelně přesně), tak aby život mohl nejen nějak vzniknout, ale aby byl možný jeho dlouhodobý vývoj, tak aby mohl dospět až k organismům tak složitého nervového systému, psychiky a inteligence, jakým je člověk. Vyvodili z toho závěr, že náš vesmír je jakoby vysloveně stvořen pro člověka, a začali proto mluvit o „antropickém“ vesmíru. Samozřejmě se hned objevily teorie, které tuto výjimečnou vhodnost našeho vesmíru pro vznik života a vývoj až po vysoké formy oslabují, relativizují nebo dokonce vykládají jako zdání, jako optický klam. Ale nechť tomu je v neživé přírodě jakkoliv, svět živých bytostí, i kdyby měl být opravdu omezen na tu jedinou planetu jediného Slunce nejen v celé galaxii, nýbrž v celém vesmíru, je dokladem toho, že smysluplné dění není lidským výmyslem, nýbrž že tu bylo dlouho před tím, než se člověk na této planetě jakožto aktér vůbec objevil. Málo platí, když o životě budeme (jako Jeans) mluvit jako o náhodné plísni na jednom nepatrném zrníčku vesmírné hmoty. Život nemůže být pojat jako omyl neživé přírody ani jako náhoda. Náhoda, která trvá tři až čtyři milardy let navzdory své ohroženosti a zranitelnosti, prostě přestává být náhodou. Radikální subjektivizace smyslu, odvození veškeré smysluplnosti z lidské subjektivity a její omezení na lidskou subjektivitu je prostě chybným krokem. Pokud na něm někdo zarputile trvá, ukazuje, že mu nejde o nezaujaté posuzování skutečnosti (jak obvykle tvrdí), nýbrž o náhražková řešení nějakých hlubokých vlastních problémů, komplexů atp.

(Berlín, 930706-2.)